

NÁRODNÍ KONVENT

Role národních parlamentů v Evropské unii

Shrnutí a doporučení vyplývající z diskuze u kulatého stolu konaného v rámci Národního konventu o EU 12. června 2015.

Doporučení vypracoval analytický tým think-tanku Evropské hodnoty.

EVROPSKÉ HODNOTY

Názory i souvislosti

Úvod do problematiky

Role národních parlamentů (NP) při výkonu kontroly unijní agendy (a jednání exekutivy) v procesu evropské integrace není novým tématem ani na úrovni unijní, ani pokud jde o debatu na úrovni jednotlivých států. Nejméně od počátku 90. let minulého století a především po vstupu Maastrichtské smlouvy v platnost se téma úlohy NP intenzivně objevuje v politickém diskurzu EU, a to především ve spojení s debatami o posílení demokratické legitimacy EU a také ve spojení s tzv. de-parlamentarizační tezí spočívající především v převažující roli exekutivních aktérů v rozhodovacích procesech EU. Z těchto diskuzí zpravidla vzešly revize primárního práva EU spočívající ve větším zapojení NP do rozhodovacích procesů EU a posílení kontroly unijní agendy.

Diskuze v rámci Národního konventu o EU na téma role národních parlamentů byla zastřešena dvěma hlavními otázkami obsahujícími rovněž několik podotázek:

1) *Jak dlouhodobě zvýšit zapojení členů Poslanecké sněmovny a Senátu PČR do evropské agendy nad rámec stávajících procedur a aktivit?*

- *Jaké změny lze implementovat v rámci zachování současného právního rámce nebo je možné si představit revizi současných mechanismů?*
- *Jaké možnosti jsou k dispozici na národní úrovni, pokud jde o fungování Parlamentu jako celku a jednotlivých výborů?*

2) *Jak lze zefektivnit spolupráci Parlamentu ČR s ostatními aktéry evropské politiky na národní úrovni?*

- *Jakým způsobem lze zlepšit komunikaci a spolupráci mezi příslušnými výbory Poslanecké sněmovny a Senátu a jednotlivými ministerstvy? Měl by Úřad vlády hrát roli koordinátora v komunikaci mezi Parlamentem a jednotlivými ministerstvy?*
- *Jaké mechanismy by umožnily zpětnou vazbu ve vyhodnocování dopadu usnesení evropských výborů a pravidelný dialog s Parlamentem, zejména co se týče prioritních témat?*
- *Jakými osvědčenými praktikami z jiných členských států by se mohla ČR inspirovat?*

Tyto otázky byly reflektovány v podkladovém materiálu think-tanku Evropské hodnoty, jehož závěry účastníkům kulatého stolu představil hlavní analytik Evropských hodnot, Jan Kovář. Podkladový materiál zahrnoval osm oblastí, ve kterých lze nalézt možnosti zkvalitnění zapojení národních parlamentů: i. mainstreaming kontroly unijní agendy, ii. mandatorní dvojí členství, iii. zavedení zpravodajů pro konkrétní unijní agendu, iv. zavedení tzv. super-výboru, v. zavedení mechanismu zpětné vazby kontroly agendy EU, vi. větší zapojení Parlamentu do evropského semestru, vii. zkvalitnění monitoringu před jednáním Rady a viii. možné členství poslanců Evropského parlamentu v evropských výborech.

Rámec diskuze kulatého stolu

Vedení diskuze v rámci kulatého stolu v rámci Národního konventu o EU na téma role národních parlamentu se ujal Radko Hokovský, výkonný ředitel think-tanku Evropské hodnoty. Kulatý stůl zahájili svými úvodními slovy předseda Výboru pro evropské záležitosti Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky (PSP ČR) Ondřej Benešík, ředitelka Odboru komunikace o evropských a institucionálních záležitostech Úřadu vlády Lucie Poková a místopředsedkyně Evropského hospodářského a sociálního výboru Jane Morriceová. Po představení podkladového materiálu seznámil Ondřej Benešík účastníky kulatého stolu se stanoviskem Výboru pro evropské záležitosti PSP ČR. Následně přiblížil své stanovisko, opírající se o usnesení Senátu, předseda Výboru pro záležitosti Evropské unie Senátu Parlamentu České republiky Václav Hampl. Poslední stanovisko zpracoval Úřad vlády a prezentoval jej Vladimír Bláha z Oddělení institucionální komunikace.

Do následné diskuze se zapojila řada hostů: místopředseda Výboru pro obranu PSP ČR Ivan Gabal, vedoucí zastoupení Evropské komise v ČR Jan Michal, ředitel Odboru pro všeobecné záležitosti EU Ministerstva zahraničních věcí ČR Jan Kára, místopředsedkyně Evropského hospodářského a sociálního výboru Jane Morriceová, člen Výboru pro záležitosti EU Senátu ČR Tomáš Grulich, vedoucí Oddělení koordinace sektorových politik COREPER II Úřadu vlády ČR Marek Souček, zástupce ředitele think-tanku Evropské hodnoty Jakub Janda, Petra Kratochvílová z Ministerstva vnitra ČR, výzkumný pracovník Ústavu mezinárodních vztahů Vít Beneš a místopředsedkyně Výboru pro evropské záležitosti PSP ČR Kristýna Zeliénková.

V diskuzi se řečníci dotkli těchto základních bodů:

- Komunikace mezi Úřadem vlády, evropskými výbory i zastoupením Evropské komise dosahuje v současné době vysoké úrovně a vzájemná spolupráce se i nadále zefektivňuje. Prostor pro zlepšení lze ovšem nalézt v neprodleném informování o významných změnách rámcových pozic vlády, které výbory projednaly, či v komunikaci s některými rezorty. Účastníci kulatého stolu se shodli, že efektivní spolupráce mezi jednotlivými institucemi hraje klíčovou roli při/během koordinaci/e a prosazování českých zájmu v EU.
- Vystupující se rovněž shodli, že proces dalšího vývoje evropské integrace v této oblasti by měl probíhat především na v rámci stávajícího úpravy primárního práva a vyjádřili skeptický postoj k revizi Smluv. Nicméně v některých případech, například u tzv. žluté karty, by uvítali prodloužení lhůt na projednání a koordinaci svých pozic. Tato změna by ovšem vyžadovala výše zmíněnou změnu primárního práva.
- Obecná shoda dále panovala na tom, že by vláda měla na všech dostupných fórech bránit případnému oslabování pozice národních parlamentů v procesu evropské integrace.
- Účastníci kulatého stolu také diskutovali o efektivnějším využití stávajících platforem pro vzájemnou komunikaci mezi českými institucemi i mezi parlamenty členských států. Pozitivně byly hodnoceny například meziparlamentní konference COSAC a jako možná platforma pro koordinaci české pozice byla zmíněna zasedání Výboru pro EU na pracovní úrovni, který je pracovním a poradním orgánem vlády ČR.

- V diskusi rovněž zaznělo několik dalších návrhů: zefektivnění komunikace mezi rezorty a Výborem pro evropské záležitosti Senátu PČR, přičemž základem pro něj mohou být již fungující nejlepší komunikační procesy mezi rezorty a zmíněným výborem; zasílání podkladů před jednáním Rady nejen evropským výborům, ale i specializovaným sektorovým výborům, jejichž stanovisko bylo vyžadováno; možnost navýšení administrativních/expertních kapacit odborného zázemí evropských výborů; zavedení funkce místopředsedy pro evropské záležitosti v poslaneckých klubech parlamentních stran; zvýšení jazykové vybavenosti (především s důrazem na pracovní jazyky EU) členů evropských a zahraničních výborů; větší zapojení občanské společnosti a zavedení mechanismu tzv. zelené karty.

Navrhovaná doporučení

I přesto, že v České republice probíhá mezi institucemi zodpovědnými za unijní politiku aktivní komunikace a spolupráce, účastníci v diskusi kulatého stolu Národního konventu o EU identifikovali několik oblastí, ve kterých existuje potenciál pro další zlepšení. Z nich také vyplývají formulovaná doporučení.

Národní konvent o EU tak doporučuje:

1. Prohloubit již existující zapojení administrativního zázemí výborů do komunikace se zástupci exekutivy prostřednictvím platformy vládního Výboru pro EU na pracovní úrovni. Jako vhodné se jeví zlepšení procesu zpětné vazby v podobě aktivního a pravidelného zapojení zástupců administrativního zázemí výborů do jednání vládního Výboru pro EU na pracovní úrovni a poskytování pravidelných zpráv rezortů analyzujících dopady stanovisek evropských výborů ke konkrétním tématům a případům.
2. Zvážit zavedení mechanismu pravidelných půlročních setkání zástupců exekutivy a zákonodárců k nadcházejícím politickým agendám, např. před začátkem předsednictví Rady EU.
3. Informovat oba evropské výbory o zásadních změnách rámcových pozic vlády, ke kterým se výbory v minulosti vyjádřily. Informaci o této změně by měly výbory obdržet v okamžiku, kdy se gestor ke změně rozhodne, nikoliv až po jejím uskutečnění.
4. Monitorovat české poslance Evropského parlamentu, kteří jsou zpravodaji, nebo stínovými zpravodaji legislativních i nelegislativních návrhů EU. Tento monitoring by mohl být zpracován Úřadem vlády a postupován sekretariátům evropských výborů.
5. Usilovat o to, aby unijní dokumenty, které budou projednávány komorami Parlamentu ČR, byly těmto poskytnuty včas a mohlo tak dojít k jejich detailní analýze a projednání.

Doporučení Národního konventu o EU:

1. Zintenzivnění komunikace mezi administrativním zázemím evropských výborů a zástupci vládního Výboru pro EU.
2. Zvážit zavedení mechanismu pravidelných půlročních setkání zástupců exekutivy a zákonodárců k nadcházejícím politickým agendám.
3. Zrychlení informování obou evropských výborů o zásadních změnách rámcových pozic, a to ještě před jejich schválením.
4. Zavedení monitoringu českých poslanců Evropského parlamentu, kteří jsou zpravodaji, či stínovými zpravodaji legislativních i nelegislativních návrhů EU.
5. Usilovat o to, aby unijní dokumenty, které budou projednávány komorami Parlamentu ČR, byly těmto poskytnuty včas a mohlo tak dojít k jejich detailní analýze a projednání.

Výše uvedená témata jsou výtahem z doporučení zpracovaných v příslušné kapitole (Navrhovaná doporučení) tohoto dokumentu. Správná interpretace těchto témat je vysoce důležitá.

Tento text není prostým zápisem jednotlivých příspěvků, které byly v diskusi předneseny. Neobsahuje tedy vše, co bylo v diskusi řečeno a nevyjadřuje názor všech účastníků na všechna diskutovaná témata. Jedná se o shrnutí nejdůležitějších bodů a formulaci doporučení na základě proběhlé diskuze, které vypracoval think-tank Evropské hodnoty.

Národní konvent o Evropské unii představuje diskuzní platformu, která je stálým místem pro debatu o evropských otázkách v ČR.

Projekt, koordinovaný na půdě Úřadu vlády České republiky, propojuje zástupce vlády, obou komor Parlamentu ČR a Evropského parlamentu, odbornou veřejnost, neziskový sektor a sociální partnery a další zainteresované aktéry.

Více o Národním konventu najdete na internetových stránkách www.narodnikonvent.eu a na Twitteru [@KonventEU](https://twitter.com/KonventEU).